
toezegging altijd omgezet in een beroep.

⁷⁰ Vgl. ook het 'Reglement op de Vacaturen', art. 72. In één geval is het op de toezegging volgende beroep wel aangenomen, maar is er bij nadere beslissing voor bedankt: P.J.R. Laan te Veen (BZ 1861B, 240v; 363; BZ1862A, 97v). P.J.R. (Pieter Jan Rudolph) Laan (1847-1888), stud. theol. Utrecht 1854, pred. Hoenderloo 1862, Muiden 1865, Maassluis 1867-1874 (ontslag wegens ziekte). Zie verder voor hem BWPGN 5.

⁷¹ SWV 4 (1867), 865 en 5 (1868), 89. Ph.J. (Philippus Jacobus) Hoedemaker (1839-1910), stud. New Brunswick 1855, Utrecht 1863, pred. Veenendaal 1868, Rotterdam 1873, Amsterdam 1876-1880 (emer.), hoogl. vu 1880-1887, pred. Nijland 1888, Amsterdam 1890-1909 (emer.). Zie verder BLGNP 4, 198-202. Een jaar eerder bedankte prop. ter Spill voor een beroep naar Thesinge (*Rotterdamsche Courant* d.d. 16 oktober 1866) dat in eerste instantie als toezegging was uitgebracht (*Provinciale Drentsche en Asser Courant* d.d. 29 september 1866) maar door het vertrek van de predikant op 30 september al snel in een beroep kon worden omgezet (vgl. SWV 3 (1866), 855). C. (Cornelis) ter Spill (1841-1896), stud. Groningen, pred. Akker- en Murmerwoude 1867, Westkapelle 1874, Blokzijl 1878, Delfzijl 1879, Birdaard-Ja-num 1882, Avereest 1885, Lent 1893.

maanden vóór het einde van het jaar van gratie reeds waren ingetreden, hunne eerste standplaats nog geen twee volle jaren bekleedden. Tot dispensatie van deze bepaling, niet dan om zeer bijzondere en gewichtige redenen aan de zijde der roepende gemeente of van den beroepen predikant te verleen, is de Synode of in hare plaats de synodale Commissie bevoegd, na gehoord te hebben de classikale en de provinciale besturen der ressorten.⁹⁰ De eerste volzin is terug te voeren op de herziening van het 'Reglement op de Vacaturen' uit 1826, meer in het bijzonder op een uit 1825 daterend voorstel van de toenmalige synodesecretaris I.J. Dermout.⁹¹ Hij verwees naar vergelijkbare bepalingen in oudere kerkelijke wetgeving in met name Groningen en Friesland, alsmede de kwalijke gevolgen van een snel vertrek voor zowel gemeenten als predikanten, met name voor predikanten die in hun eerste gemeente stonden. Zijn pleidooi vond ten aanzien van de beginnende predikant gehoor. De koppeling van de periode van twee jaar aan het ontstaan van de vacature doet in het licht van de ideële motieven die Dermout gegeven had, enigszins curieus aan. De eerder beschreven vergelijkbare bepaling ten aanzien van proponenten is ervan afgeleid. Ik noemde als reden in dat verband al het gevaar van het rekken van de vacature om een voorganger van de gewenste kleur te kunnen beroepen. Dat zal ook bij de beginnende predikanten van dit reglementsartikel een rol hebben gespeeld.

Onder het vernieuwde 'Reglement op de Vacaturen' van 1857 werd aanvankelijk nauwelijks gebruik gemaakt van de dispensatieregeling van art. 52. Na verloop van tijd deden zich twee zaken voor met betrekking tot de interpretatie van art. 52 in relatie tot art. 59 en 61. Art. 59 bepaalt: 'Zoodra de beroeping is uitgebracht, wordt zij door den Kerkeraad aan den beroepene bekend gemaakt (...)' Die bekendmaking middels het bezorgen van een beroepsbrief roept volgens art. 61 bij de beroepene een verplichting in het leven, namelijk om binnen een zekere periode te reageren als hij het beroep wil aannemen. Twee vragen rijzen bij dit samenstel van bepalingen. De eerste is die naar het moment van dispensatie aanvragen: voorafgaande aan het beroep of na het besluit tot het beroep? De tweede vraag is die naar het gevolg van het uitbrengen van het beroep: moeten kerkenraad en beroepene overeenkomstig de artikelen 59 en 61 handelen, of moeten zij nadat besloten is tot het beroep eerst de dispensatie afwachten? De beide vragen werden beslecht in twee samenhangende zaken.⁹² Het samenhangende antwoord was: eerst besluiten tot het beroepen van een bepaalde proponent/predikant en vervolgens bij verkregen dispensatie daadwerkelijk tot beroepen overgaan en overeenkomstig de desbetreffende bepalingen handelen. Dit werd vastgelegd in een aanvulling van art. 59 die per 1 maart 1867 in werking zou treden